

Лебедєв І. В.
д. е. н, доцент кафедри туристичного
та готельно-ресторанного бізнесу
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ – НАЙАКТУАЛЬНІШЕ ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Історією людства засвідчено та наукою доведено, що суспільний прогрес можуть забезпечувати лише фізично і духовно здорові, моральні, працездатні, кваліфіковані та активні люди. Ці та інші якості особистості складають людський потенціал. Загальновизнаного визначення цього поняття поки не існує, тому, узагальнивши наукові напрацювання, ми запропонували власне формулювання, удосконалене і доповнене: «Людський потенціал (від лат. *potentia* – сила) – це сукупність вроджених і набутих здібностей особистості, таких як стан фізичного і духовного здоров'я, світогляд, морально-етичні цінності, знання і професійна кваліфікація, мотивація до праці й розвитку, загальний рівень культури, що включає етичні принципи, знання та дотримання законів, норм і правил людського спілкування» [1, с. 102-103].

Людський потенціал формується на основі її природних здібностей і розвивається у процесі освіти, виховання, накопичення життєвого досвіду, є інтегральною формою різноманітних явних і прихованих здібностей особистості, які можуть бути використані за її власним волевиявленням у будь-якій сфері суспільної діяльності повністю або частково, як на користь, так і на шкоду людям. Людський потенціал перетворюється у людський капітал, якщо використовуються в будь-якій сфері суспільно корисної діяльності для задоволення різноманітних потреб людини, родини, організації, громади, суспільства і завдяки цьому визначає рівень індивідуальної і суспільної конкурентоспроможності та добробуту.

В умовах переходу до економіки, заснованої на знаннях, освіта стає одним із вирішальних факторів розвитку людського потенціалу. Вища освіта покликана стимулювати критичний спосіб мислення з акцентом на моральні аспекти, оскільки саме моральні орієнтири визначають характер застосування нових знань, забезпечують прогресивний або регресивний вектор розвитку суспільства. Створення освітнього середовища, що стимулює у студентів формування, розвиток та реалізацію свого людського потенціалу, активної життєвої позиції як конструктивного ставлення до себе, свого сьогодення та майбутнього, діяльного прагнення до саморозвитку має здійснюватися за такими основними напрямками:

- виховання самостійної, соціально відповідальної, творчої особистості;
- утвердження здорового способу життя, заснованого на принципах духовності та моралі, справедливості та солідарності, традиційних цінностях попередніх поколінь; рішуча протидія запереченню їхньої історичної та духовної спадщини, насадженню бездуховності та аморальності;
- покращення розумових здібностей, таких як швидкість мислення і прийняття рішень, творчість, стійкість, інтуїція, здатність до адаптації та ін.;
- сприяння опануванню системою теоретичних і практичних знань з обраної спеціальності, отриманню високої професійної кваліфікації, умінь, навичок, досвіду;
- ознайомлення за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій з сучасними напрямками та школами науки, ключовими фігурами у світовій історії, роз'яснення поточних проблем у галузях дисциплін, що вивчаються, тощо.

При цьому слід мати на увазі, що в даний час становлення особистісної та професійної культури студента відбувається в умовах відсутності монополії на інформацію, за все більшої доступності електронних видів комунікації (насамперед Інтернету), свободи пересування, вибору форм дозвілля тощо. Розширюється доступний студенту простір вибору

в рамках професійного становлення, збільшується різноманітність індивідуалізованих, у тому числі альтернативних форм навчання.

Віддаючи належне перевагам використання інформаційно-комунікаційних технологій, не варто не брати до уваги супутні загрози. Віртуальний простір нерідко віддаляє людину від реальності, створюючи замість неї зручніше, комфортніше, але не справжнє середовище. Інформаційно-комунікаційні технології, надаючи доступ до глобальних мереж, часом не сприяють розвитку особистості, її творчих здібностей, не стають засобом її інтелектуального розвитку. До того ж, при використанні у навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій немає прямого очного спілкування між студентами і викладачем; зменшуються можливості контролю з боку викладача за процесом навчання, ступенем уваги і активності студентів. Проблемою, на наш погляд, є скрутність оцінки з боку викладача одержаних студентом знань, тобто відсутність можливості достовірно визначити, чи виконав студент контрольну роботу самостійно. Трапляються обмани студентами під час складання іспиту або заліку за допомогою дистанційного тестування. Таким чином, результати навчання значною мірою залежать від свідомості і самодисципліни студента.

Крім того, навіть найдосконаліші способи дистанційного навчання не замінять цінності безпосереднього, особистісного спілкування викладача та студента. Сенс та цінності світогляду, культури, загальної та професійної підготовки можуть передаватися лише у «живому» спілкуванні. Тому у розвитку людського потенціалу студентів першорядну роль відіграють особисті якості викладача, його моральний та професійний рівень. У центрі навчального процесу з найдавніших часів стоїть ВЧИТЕЛЬ, тому викликає серйозні сумніви обґрунтованість впровадження так званого «студентоцентрованого підходу». Так само як і зведення навчання та виховання молоді, сіяння «розумного, доброго, вічного» до «надання освітніх послуг». Переміщення освіти з духовної сфери до сфери послуг ставить під загрозу здатність виконання нею своїх основних функцій: підготовка висококваліфікованих працівників, виховання громадянських якостей та духовно-моральний розвиток особистості, применшує роль та значущість викладача, принижує рівень вимог до його моральних та професійних якостей.

Особливе нерозуміння викликає надмірне та невиправдане використання новомодних англомовних термінів, ігноруючи наявні українські, які більш точно і зрозуміло відображають суть явищ. Так, у збірнику матеріалів попередньої V Міжнародної науково-методичної конференції ОНЕУ [2] слово «діджиталізація» замість «інформаційно-комунікаційні технології» використано 85 разів, «lifelong learning» замість «безперервна освіта» – 24 рази, «Soft skills» замість «гнучкі навички» – 54 рази, «коучинг» замість «вузькоспрямоване навчання» – 13 разів, «фасилітація» замість «груповий спосіб розв'язання проблеми» – 7 разів, «сторітелінг» замість «донесення інформації через історії та приклади» – 12 разів, «гейміфікація» замість «застосування ігрових форм» – 9 разів і т. д. Вважаємо, що надмірне та невиправдане використання у мовленні наведених вище іноземних слів, які навіть відсутні в Академічному тлумачному словнику української мови, не відповідає науковому стилю викладу матеріалу, спотворює розумовий процес і не сприяє розвитку людського потенціалу студентів.

Список використаних джерел:

1. Лебедев І. В. Розвиток людського капіталу як стратегічний напрям соціально-орієнтованого менеджменту // Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наукових праць. Вип. 34 / Одеський державний економічний університет – Одеса: Пальмира, 2008, С. 101-108.
2. Збірник матеріалів V Міжнародної науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку» (м. Одеса, 3-4 лютого 2022 р.). Одеса: ОНЕУ, 2022. 390 с.